

**สิทธิและเสรีภาพสื่อออนไลน์ในรัฐบาลสมัยของ
คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)***
**RIGHT AND FREEDOM OF ONLINE MEDIA IN NATIONAL COUNCIL
FOR PEACE AND ORDER (NCPO) ERA**

กฤษฎาพันธ์ ภูปัญญา
Kritsadaphan Phupanya
ศิวัช ศรีโกคางกุล
Siwach Sripokangkul
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khon Kaen University, Thailand
E-mail: kritsadaphan.p@kkumail.com

บทคัดย่อ

หลังการรัฐประหาร คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกมาตรการและกระทำการหลายกรณีเพื่อกดดันการปฏิบัติงานของสื่อออนไลน์ การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์หลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) 2) เพื่อศึกษากลไกในการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์หลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และ 3) เพื่อศึกษาขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์หลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยมุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ในประเทศไทย ในห้วงระยะเวลา 4 ปีหลังเหตุการณ์การรัฐประหาร โดยใช้การวิจัยเชิงบรรยาย ด้วยการรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้รูปแบบกรณีศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือ สื่อสารมวลชนในประเทศไทย ที่ใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตเพียงช่องทางเดียว ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรือดำเนินการต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า

สถานการณ์หลังการรัฐประหาร เนื้อหาของสื่อออนไลน์ที่ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพมากที่สุด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เนื้อหาที่เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และเนื้อหาที่เกี่ยวกับการวิจารณ์การปฏิบัติงานของ คสช. หรือการไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่ คสช. กำหนด

* Received 3 December 2019; Revised 22 December 2019; Accepted 22 December 2019

ในการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ ทั้งหมดมาจากกลไกของ คสช. ที่ต้องการจะจำกัดและสกัดกั้นข้อมูลข่าวสาร ที่มีความละเอียดอ่อนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และภาพลักษณ์ของ คสช. ขอบเขตของสื่อออนไลน์ภายหลังการรัฐประหาร ยังคงมีอยู่ตามกรอบของกฎหมายและจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชน แต่ต้องพิจารณาถึงข้อจำกัดตามกรอบของมาตรการที่ คสช. กำหนดไว้

ผู้วิจัยเห็นว่า รัฐควรยกเลิกมาตรการเชิงบังคับต่าง ๆ ที่กระทำต่อสื่อออนไลน์ และควรรับฟังความคิดเห็นของสังคมตามหลักการมีส่วนร่วม ในด้านของสื่อออนไลน์ควรวางตัวเป็นกลางตามกรอบของกฎหมายและจริยธรรมแห่งวิชาชีพ และในด้านของประชาชนควรรับข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้าน และแสดงความคิดเห็นด้วยความระมัดระวัง

คำสำคัญ: สื่อออนไลน์, สิทธิ, เสรีภาพ, คณะรักษาความสงบแห่งชาติ

Abstract

After enforced coup d'état, National Council for Peace and Order (NCPO) was launched bill to executed cases to conduct a pressure to online media working. The purpose of this study were; 1) to study circumstance of right and freedom infringement on online media after coup d'état of National Council for Peace and Order (NCPO), 2) to study infringement machinery on right and freedom of online media after coup d'état of National Council for Peace and Order (NCPO), and 3) To study scope about right and freedom of online media after coup d'état of National Council for Peace and Order (NCPO). The study was emphasized on right and freedom of online media in Thailand for 4-year after coup d'état by descriptive research with collected data based on qualitative research methodology and analyze with case study. Sample in research is Mass communication in Thailand that uses only one internet to dissemination of information or other.

Study Results:

In post-coup d'état, online media content was the most infringed can be divided into 2 categories; Lèse majesté defamation content and National Council for Peace and Order (NCPO) administration criticism content or commitment negligence. The infringement on right and freedom of online media was caused by NCPO machinery to restrict and escort from sensitive data which will be affected royal institution and NCPO image.

The scope of online media after coup d'état still was remained to follow media law and ethnic rule, however, there still have to consider limitation which NCPO was mentioned.

The researcher suggests that the government should abolish compulsory measure and acknowledge society voice based on Public Participation Principle. For online media agent should be neutral based on law and professional ethic, and the citizen should receive information in various aspects and express opinion carefully.

Keywords: Online media, Right, Freedom, National Council for Peace and Order (NCPO)

บทนำ

บทบาทสำคัญของสื่อออนไลน์ไม่ได้จำกัดเพียงการนำเสนอข่าวสารเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์กลางจุดเชื่อมต่อของสังคมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนจำนวนมาก และเป็นกระบอกเสียงที่สะท้อนถึงปัญหาหรือความต้องการของประชาชน ที่อาจนำไปสู่การตั้งประเด็นปัญหาของสังคมโดยรวม หรือ “สาธารณมติ” เพื่อดึงดูดความสนใจของรัฐได้เช่นกัน ดังแนวคิดของ Harold Lasswell นักรัฐศาสตร์ผู้บุกเบิกศึกษาวิจัยทางด้านสื่อสารมวลชน ที่ได้กล่าวถึงหน้าที่สำคัญของสื่อที่มีต่อสังคมไว้ 3 ประการ คือ

1. สอดส่องระวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยการแสวงหาข้อมูลและเผยแพร่แก่สังคม
2. ประสานส่วนต่าง ๆ ในสังคม โดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่นำเสนอ และวิเคราะห์สถานการณ์ รวมถึงการชักจูงใจผู้รับข่าวสาร
3. ถ่ายทอดความคิดและทัศนคติในสังคมไปยังคนรุ่นหลัง โดยการเผยแพร่ค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคมแก่คนรุ่นหลัง เพื่อให้วัฒนธรรมของสังคมคงอยู่ต่อไป (Lasswell, H. D, 1948)

ดังที่กล่าวมาจึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า การนำเสนอข่าวสารของสื่อออนไลน์มีผลกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้าง จากประเด็นเรื่องความสำคัญของสื่อ จึงนำไปสู่แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของสื่อในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยได้ถูกเน้นย้ำอยู่ในบริบทของกฎหมายสูงสุดของประเทศไทย คือบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งได้กำหนดหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น สื่อออนไลน์มีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น รวมทั้งสามารถพิจารณานำเสนอข่าวสารได้ตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ และการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวโดยการสั่งปิดกิจการหรือปิดกั้นเนื้อหาที่ไม่ใช่ในเรื่องความมั่นคงของประเทศจะกระทำ

ไม่ได้ เว้นแต่จะมีการตราบทบัญญัติเฉพาะ ทั้งได้กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีองค์กรทำหน้าที่ ป้องกันการขัดขวางสิทธิและเสรีภาพในการทำงานของสื่อออนไลน์ เพื่อให้การรับข้อมูลข่าวสาร ของประชาชนมีความถูกต้องและเป็นความจริง เป็นต้น

เนื่องจากวิกฤตการณ์การเมืองที่ผ่านมาของประเทศไทย อยู่ในสภาวะขาดความมั่นคง ทางการเมือง ประกอบกับความขัดแย้งทางการเมืองที่มีกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงหลายฝ่าย จนนำไปสู่การรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เพื่อยุติเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง และควบคุมอำนาจการปกครองและ การบริหารประเทศในฐานะรัฐบาล ทั้งนี้ นอกจากการควบคุมและปิดกั้นการเผยแพร่ของสื่อใน ระหว่างดำเนินการรัฐประหารนับตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 คสช. ได้ประกาศใช้ มาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับใช้กับสื่อออนไลน์ ในลักษณะที่เป็นการควบคุมและกีดกันการ ปฏิบัติงานของสื่อออนไลน์ ซึ่งการกระทำนี้เองได้ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการใช้ อำนาจดังกล่าว เพื่อปิดกั้นเสรีภาพในการเผยแพร่ข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็นของสื่อ ออนไลน์อย่างไม่เป็นธรรม จนนำไปสู่กระแสที่บรรดาสื่อออนไลน์ “เซ็นเซอร์” ตัวเอง (BBCThai, 2559) ด้วยการไม่นำเสนอข่าวที่อาจทำให้รัฐหรือ คสช. เกิดความไม่พอใจ ส่งผลให้ การนำเสนอข่าวสาร การวิเคราะห์ การแสดงทัศนคติ และการตรวจสอบการทำงานของรัฐถูก ปิดเปื้อนไปจากความเป็นจริง ซึ่งถือว่าขัดต่อหลักความเป็นประชาธิปไตย ในประเด็นเรื่องสิทธิ และเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนเป็นอย่างมาก

จากการกระทำดังกล่าว ส่งผลให้องค์กรระหว่างประเทศด้านเสรีภาพข่าวสารมองว่า เสรีภาพของสื่อมวลชนไทยถดถอยลงเรื่อยมานับแต่การรัฐประหาร โดยทางสำนักสื่อ Freedom House ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเมินว่า สื่อมวลชนไทยอยู่ในระดับไร้ เสรีภาพ (Not Free) และสำนักสื่อ Reporters Without Borders ของประเทศฝรั่งเศส ได้จัดลำดับให้ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 140 จากจำนวน 180 ประเทศของทำเนียบเสรีภาพ สื่อมวลชนทั่วโลก ซึ่งสื่อมวลชนไทยอยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าประเทศกัมพูชา ประเทศ อัฟกานิสถานและประเทศไนจีเรีย (ไทยรัฐ, 2561) และต่อมาได้มีการออกหนังสือแถลงการณ์ ขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน เรื่อง “การจำกัดเสรีภาพสื่อมวลชนโดยประกาศหัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ” (Pressfreedom, 2560) โดยเป็นการแสดงจุดยืนร่วมกันของ สื่อมวลชนหลายฝ่าย ที่แสดงออกถึงความกังวลต่อการใช้อำนาจของ คสช. ในการออก มาตรการมาจำกัดเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร

ทั้งนี้ เนื่องจากหลักการปกครองของประเทศไทย ใช้ระบบการปกครองโดยกฎหมาย หรือ นิติรัฐ - ประชาธิปไตย จึงได้มีการกำหนดหน้าที่ให้สื่อออนไลน์ต้องเคารพกฎหมายที่ตรา ออกมาโดยรัฐ แต่ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะกำหนดให้รัฐมีอำนาจตรากฎหมายมาใช้บังคับ ในการ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ได้ก็ตาม การกระทำเช่นนี้ก็ยังต้องอยู่ภายใต้

ขอบเขตของกฎหมาย เพื่อเป็นการยืนยันหรือเป็นหลักประกันผู้อยู่ใต้การปกครองว่า การกระทำของฝ่ายปกครองนั้นจะไม่กระทำตามอำเภอใจ หรือกระทำเกินขอบเขตที่ผิดไปจากกลไกของการควบคุมและถ่วงดุลอำนาจรัฐ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาสถานการณ์การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ภายหลังการรัฐประหาร การสร้างกลไกของรัฐในการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ และขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพสื่อออนไลน์ที่มีอยู่ภายหลังการรัฐประหาร เพื่อนำไปสู่การพิจารณาเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม ตลอดจนสร้างการตระหนักรู้ถึงการรักษาและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของสื่อที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า หากสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ถูกจำกัด หรือถูกล่วงละเมิดอย่างไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม ย่อมเป็นการยากยิ่งที่จะสร้างทัศนคติประชาธิปไตยที่ดีให้เกิดขึ้นได้จริงในสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์หลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)
2. เพื่อศึกษากลไกในการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์หลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)
3. เพื่อศึกษาขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์หลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลในเชิงข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้รูปแบบกรณีศึกษา (Case Study) กล่าวคือ ผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมจากเอกสาร ที่เป็นกรณีศึกษาและประเด็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์และหาคำตอบ โดยพิจารณาจากหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหา ศึกษาเฉพาะเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชนประเภทสื่อออนไลน์ ในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

ด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะสถานการณ์และกลไกการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ รวมทั้งขอบเขตของสื่อออนไลน์หลังการรัฐประหารของ คสช. ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

ด้านระยะเวลา ศึกษาเฉพาะสถานการณ์การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ระยะเวลา 4 ปีหลังการรัฐประหารของ คสช. ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ถึงวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2561

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือ สื่อออนไลน์ กล่าวคือ เฉพาะสื่อสารมวลชนในประเทศไทย ที่ใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตเพียงช่องทางเดียว ในการปฏิบัติงานหรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เช่น สื่อเว็บไซต์ข่าว สื่อวิทยุออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ออนไลน์ เป็นต้น และเป็นสื่อสารมวลชนที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ และเหตุการณ์การรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ในรัฐบาลสมัยของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยกระบวนการดำเนินงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลของการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์หลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

ในข้อนี้ ผู้วิจัยได้ยกเอาเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้อง สถานการณ์ที่เกิดขึ้น และประกาศหรือคำสั่งของ คสช. หรือคำสั่งหัวหน้า คสช. แต่ละฉบับ มาศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบว่าการกระทำใด ๆ ของ คสช. เมื่อพิจารณาตามหลักการที่เกี่ยวข้องแล้ว จะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์หรือไม่ และมีเหตุการณ์สำคัญใดที่เป็นผลมาจากการกระทำเหล่านั้น

ผู้วิจัยพบว่า คสช. ได้มีการออกมาตรการที่มีผลบังคับกับสื่อออนไลน์ ในรูปแบบของประกาศหรือคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจำนวน 9 ฉบับ ดังนี้

1.1 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 12/2557 เรื่อง ขอความร่วมมือจากสื่อสังคมออนไลน์

1.2 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 14/2557 เรื่อง ห้ามสร้างความขัดแย้งหรือต่อต้านการปฏิบัติงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

1.3 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 17/2557 เรื่อง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต

1.4 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 18/2557 เรื่อง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน

1.5 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 26/2557 เรื่อง การดูแลและสอดส่องการใช้สื่อสังคมออนไลน์

1.6 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 97/2557 เรื่อง การให้ความร่วมมือต่อการปฏิบัติงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน

1.7 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 103/2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 97/2557

1.8 คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 3/2558 เรื่อง การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ

1.9 คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 41/2559 เรื่อง การกำกับดูแลการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน

จากการกระทำของ คสช. ดังกล่าวได้นำมาสู่การพิจารณาหลักเกณฑ์ของการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ ที่ได้จากการวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องของการกระทำของ คสช. กับหลักการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ เพื่อจะชี้ว่า การกระทำใด ๆ ของ คสช. ถือเป็น การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์หรือไม่ ดังต่อไปนี้

หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจากการละเมิดของรัฐ

ผู้วิจัยพบว่าที่มาของมาตรการที่ คสช. สร้างขึ้นทั้ง 9 ฉบับที่กล่าวมานั้น ไม่ได้มีที่มาจาก การสะท้อนถึงเจตนาของประชาชนที่ต้องใช้กระบวนการผ่านตัวแทนในรัฐสภา และตราออกมาบังคับใช้โดยฝ่ายนิติบัญญัติ ข้อพิพาทนี้จึงสรุปได้ว่า มาตรการดังกล่าวของ คสช. ไม่ได้เป็นไปตามหลักการการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจากการละเมิดของรัฐ

หลักนิติธรรม

“หลักนิติธรรม” คือ หลักการที่กำหนดไว้ในกรณีที่รัฐจะบังคับหรือควบคุมผู้ อยู่ใต้ปกครองว่า การกระทำนั้นจะต้องไม่ขัดต่อหลักพื้นฐานของกฎหมายที่รัฐนั้น ๆ ใช้บังคับ อยู่ และเมื่อผู้ถูกบังคับถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องได้รับการพิจารณาคดีจากศาลที่มีความเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงหรือควบคุม แต่เนื่องจาก เนื้อหาในประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวของ คสช. มีความขัดแย้งกับหลักพื้นฐานในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะเรื่องการจำกัดหรือแทรกแซงการปฏิบัติงานของสื่อ และเนื่องจากกระบวนการ พิจารณาความผิดจากมาตรการของ คสช. ดังกล่าว ส่วนมากจะพิจารณาโดย คสช. โดยตรง

ตลอดจนการจับกุมและตรวจค้นตามประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวของ คสช. ไม่ได้อาศัยวิธีการและอำนาจทางศาล ข้อพิพาทนี้จึงสรุปได้ว่า มาตรการดังกล่าวของ คสช. ไม่ได้เป็นไปตามหลักนิติธรรม

หลักแห่งความเหมาะสม

เนื่องจากการกระทำของ คสช. ที่มุ่งเน้นการใช้มาตรการบังคับและกีดกันการทำงานของสื่อออนไลน์แบบเชิงรุกและสุดโต่ง โดยมุ่งเน้นเพียง “วัตถุประสงค์” มากกว่า “ผลกระทบ” ที่มีต่อสื่อออนไลน์และสังคมโดยรวม ซึ่งตาม “หลักแห่งความเหมาะสม” ได้กำหนดว่า การที่รัฐจะกำหนดมาตรการเพื่อบังคับกับประชาชนได้นั้น จะต้องกำหนดขึ้นเพียงเพื่อจัดระเบียบการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์มหาชนเท่านั้น ข้อพิพาทนี้จึงสรุปได้ว่า มาตรการดังกล่าวของ คสช. ไม่ได้เป็นไปตามหลักแห่งความเหมาะสม

ดังนั้น จากการพิจารณาข้างต้นจึงแสดงให้เห็นว่า ผลจากการใช้มาตรการดังกล่าวของ คสช. ทั้งหมดถือเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ ซึ่งจากการศึกษาผลที่เกิดจากการใช้มาตรการดังกล่าวของ คสช. พบว่า เนื้อหาของสื่อออนไลน์ที่ถูกปิดกั้นหรือลบล้างละเมิดสิทธิและเสรีภาพมากที่สุด แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112) และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของ คสช. หรือการไม่ปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่ง คสช. หรือคำสั่งหัวหน้า คสช.

2. กลไกในการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์หลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะของกลไกอันเนื่องมาจากการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

2.1 กลไกอันเนื่องมาจากการกระทำทางตรงของ คสช.

เป็นการกระทำของ คสช. ที่อาศัยอำนาจโดยตรงในฐานะของผู้ควบคุมอำนาจการบริหารประเทศ และไม่ได้ใช้อำนาจผ่านบุคคลหรือองค์กรใด ๆ โดยมีลักษณะของการกระทำที่เป็นทางการและชัดเจน ใช้การยึดโยงอำนาจตามประกาศหรือคำสั่ง คสช. หรือคำสั่งหัวหน้า คสช. รวมถึงการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เฉพาะขึ้นมา เพื่อให้ปฏิบัติงานขึ้นตรง และดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ คสช. ตามที่ปรากฏในประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 26/2557 เรื่อง การดูแล และสอดส่องการใช้สื่อสังคมออนไลน์

2.2 กลไกอันเนื่องมาจากการกระทำทางอ้อมของ คสช.

เป็นกระทำที่มีลักษณะเป็นการมอบอำนาจให้แก่บุคคลหรือองค์กรอื่น เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกลไกที่วางไว้อย่างอิสระ ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบ

แห่งชาติที่ 41/2559 ที่กำหนดมอบอำนาจให้กับสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) มีอำนาจพิจารณา และลงโทษการกระทำที่ฝ่าฝืนประกาศของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติที่ 97/2557 และ 103/2557 ที่ในเนื้อหาได้กำหนดให้สื่อต้องงดเว้นการนำเสนอข่าวสาร 7 ประการ โดยกำหนดให้ผลจากการฝ่าฝืนมาตรการดังกล่าว ถือเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 มาตรา 37 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นความผิดฐานออกอากาศเนื้อหาที่เป็น การล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กลไกการกระทำลักษณะนี้ รวมไปถึงการกระทำที่มีรูปแบบไม่ชัดเจนในแง่ของบทบังคับและขอบเขตของ คำสั่งที่แน่นอน ทั้งการใช้วิธีการสอดแนม การใช้สายลับแฝงตัว การเจรจาผลประโยชน์ การก่อ การร้ายโดยรัฐ และการจูงใจประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันการปฏิบัติงานของสื่อ ออนไลน์ (ThaiNetizen Network, 2558)

ดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า กลไกของการกระทำดังกล่าว คือความพยายามของ คสช. ที่ต้องการจะจำกัดและสกัดกั้นข้อมูลข่าวสาร ที่มีความละเอียดอ่อนและเสี่ยงต่อการ ละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อความมั่นคงของประเทศ ตลอดจนเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของ คสช. จนท้ายที่สุดแล้วการกระทำเนื่องจากกลไกเหล่านั้น อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิและ เสรีภาพของสื่อออนไลน์ ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในส่วนของหลักเกณฑ์ของการละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของสื่อออนไลน์

3. ขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์หลังการรัฐประหารของคณะกรรมการรักษา ความสงบแห่งชาติ (คสช.) จากการศึกษาในประเด็นเรื่องขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของสื่อ ออนไลน์หลังการรัฐประหาร ผู้วิจัยพบว่า สื่อออนไลน์มีความจำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัย สำคัญ ดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตด้านรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

มาตรา 6 ได้กำหนดให้การปฏิบัติงานของสื่อในการนำเสนอข่าวสาร หรือเผยแพร่ข้อมูลใด ๆ นั้น จะกระทำในลักษณะที่เป็นการละเมิด หรือดูหมิ่นองค์ พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ไม่ได้

มาตรา 25 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดว่า นอกจากสื่อออนไลน์จะมีอิสระ ในการปฏิบัติงานตามกรอบของรัฐธรรมนูญแล้ว จะต้องพิจารณากรอบของกฎหมายอื่นที่ เกี่ยวข้องด้วย

มาตรา 34 วรรคหนึ่ง กำหนดขอบเขตให้สื่อออนไลน์มีเสรีภาพใน การแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธี

อื่น ซึ่งการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่จะมีการตรากฎหมายเฉพาะตามกระบวนการนิติบัญญัติ

มาตรา 35 วรรคหนึ่ง กำหนดขอบเขตให้สื่อออนไลน์มีเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร หรือการแสดงความคิดเห็นใด ๆ บนพื้นฐานของจริยธรรมแห่งวิชาชีพของตนในฐานะสื่อสารมวลชน

3.2 ขอบเขตด้านจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงจรรยาบรรณทั่วไปของสื่อสารมวลชน โดยอาศัยการอ้างอิงจากจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชนสากล พบว่า จรรยาบรรณของสื่อสารมวลชนสากล ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลัก 2 ประการ คือ ความรับผิดชอบทางกฎหมาย ที่กำหนดให้สื่อออนไลน์ต้องเคารพและรับผิดชอบต่อการกระทำใด ๆ ของตน ภายใต้กลไกของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และความรับผิดชอบทางจริยธรรม ที่กำหนดให้สื่อออนไลน์จะต้องกำหนดกลไก หรือรูปแบบตามมาตรฐานของตน ในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน และสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม ศีลธรรม ความซื่อสัตย์ และความเป็นกลางทางสังคม (จักร์กฤษ เพิ่มพูล, 2561) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า อย่างน้อยขอบเขตของจรรยาบรรณสื่อสารมวลชน ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานการรับผิดชอบต่อสังคมของ Denis McQuail ดังต่อไปนี้

3.2.1 สื่อควรยอมรับในพันธะหน้าที่ต่อสังคม

3.2.2 พันธะหน้าที่เหล่านี้จะเกิดขึ้นโดยตั้งมาตรฐานของข้อมูลข้อเท็จจริง ความถูกต้องในระดับสูงหรือระดับมืออาชีพ

3.2.3 ในการยอมรับและนำพันธะหน้าที่นี้ไปใช้สื่อควรกำกับดูแลตัวเองตามกรอบของกฎหมาย

3.2.4 สื่อควรหลีกเลี่ยงสิ่งใด ๆ ที่อาจนำไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรง หรือความวุ่นวายของพลเมือง หรือการต่อต้านชนกลุ่มน้อย

3.2.5 สื่อควรเป็นนักพหุนิยมและสะท้อนความหลากหลายของสังคม

3.2.6 สังคมและสาธารณชน มีสิทธิ์ที่จะคาดหวังในมาตรฐานการแสดงผลออกในระดับสูง และการแทรกแซงควรเป็นไปเพื่อความมั่นคงปลอดภัย หรือเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน

3.2.7 นักหนังสือพิมพ์และวิชาชีพสื่อควรจะอธิบายต่อสังคมเช่นเดียวกับที่อธิบายต่อนายจ้างและตลาด (Mcquail, D, 1994)

3.3 ขอบเขตในด้านมาตรการและกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้มาตรการที่ใช้บังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้องนั้นมีความเป็นพลวัตสูง ฉะนั้น สื่อออนไลน์จะต้องอาศัยการ

ทบทวน และพิจารณาถึงขอบเขตของกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานของตนอยู่ภายในขอบเขตของกฎหมาย ดังต่อไปนี้

พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 ที่ได้กำหนดขอบเขตของสื่อออนไลน์ เกี่ยวกับการห้ามนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งข้อมูลที่มีลักษณะบิดเบือน ทำปลอมขึ้น ข้อมูลอันเป็นเท็จ หรือข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย

พ.ร.บ.การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 มาตรา 37 วรรคหนึ่ง ที่ได้กำหนดขอบเขตของสื่อออนไลน์ โดยไม่ให้สื่อออนไลน์ ดำเนินการออกอากาศ หรือเผยแพร่เนื้อหาที่ก่อให้เกิดการล้มล้างการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ข้อมูลที่ลามกอนาจาร หรือข้อมูลที่กระทบต่อจิตใจและสุขภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง

ประมวลกฎหมายอาญา ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์มาตรา 112 ที่ได้กำหนดห้ามการกระทำที่จะเป็นการหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นต่อพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทหรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ประมวลกฎหมายอาญา ความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 236 ถึง มาตรา 328 ที่ได้กำหนดขอบเขตความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยการปฏิบัติงานของสื่อออนไลน์ จะต้องไม่พาดพิง หรือใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามหรือประชาชน จนอาจทำให้บุคคลที่ถูกกล่าวอ้างนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง กรณีเช่นนี้รวมตลอดถึงการดูหมิ่นที่กระทำต่อผู้ตายด้วย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ความผิดเกี่ยวกับละเมิดมาตรา 420 และมาตรา 423 ที่เป็นการกำหนดขอบเขตของสื่อออนไลน์ โดยจะต้องไม่ทำการนำเสนอ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสื่อออนไลน์ ถึงการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือทรัพย์สิน ไม่ว่าจะการกระทำเหล่านั้นของสื่อออนไลน์ จะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทก็ตาม

ประกาศหรือคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ หรือคำสั่งหัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่เกี่ยวข้องและมีผลบังคับกับสื่อออนไลน์จำนวนทั้ง 9 ฉบับที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สื่อออนไลน์ยังคงมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ตราบเท่าที่การปฏิบัติงานเหล่านั้น จะไม่กระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น โดยจะต้องอยู่ภายใต้บรรทัดฐานของกฎหมายและจริยธรรมที่สื่อสารมวลชนพึงมี ตลอดจนปฏิบัติตามกรอบของมาตรการทางกฎหมายที่ คสช. กำหนดไว้

แม้ว่ามาตรการดังกล่าวจะมีไว้เพื่อจำกัด ควบคุม กดดัน และตรวจสอบการปฏิบัติงานของสื่อออนไลน์ จนถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ก็ตาม

อภิปรายผล

จากสถานการณ์ภายหลังการรัฐประหารแสดงให้เห็นว่า การกระทำต่าง ๆ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มาจากความเกรงกลัวจากการต่อต้านของสังคม ดังนั้น คสช. จึงได้ออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อคอยตรวจสอบ กดดัน และสกัดกั้นการจุดประกายความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะส่งผลร้ายแรงต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย สอดคล้องกับบทความของ Peter Leeson เรื่อง MediaFreedom, Political Knowledge, and Participation ที่กล่าวว่า กลุ่มประเทศที่รัฐเข้าควบคุมและจำกัดเสรีภาพของสื่อสารมวลชน ประชาชนในกลุ่มประเทศดังกล่าว จะให้ความสนใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง น้อยกว่ากลุ่มประเทศที่รัฐให้เสรีภาพสื่อสารมวลชน (Leeson, P. T, 2008)

จากความพยายามในการสร้างกลไกรูปแบบต่าง ๆ ของ คสช. เพื่อให้มีผลบังคับโดยตรงต่อสื่อออนไลน์นั้น อาจเป็นเพราะว่า เบื้องหลังของการสร้างกลไกเหล่านี้ มาจากความต้องการของ คสช. ที่ต้องการปกปิด และบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ด้วยการคงไว้ซึ่งภาพลักษณ์ของผู้ตีความขัดแย้งทางการเมือง และนำมาซึ่งความสงบแก่สังคม เพื่อนำไปสู่การวางรากฐานบทบาทและอำนาจทางการเมืองของ คสช. ในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภา อื้ออมรวนิช เรื่อง สื่อมวลชน: เสรีภาพและความรับผิดชอบ ที่กล่าวว่า การพิจารณาสิ่งที่สื่อสารมวลชนถ่ายทอดออกไปสู่สาธารณชน ไม่ควรพิจารณาเพียงด้านของสื่อสารมวลชนฝ่ายเดียว แต่ควรพิจารณาถึงอิทธิพลทางการเมืองที่มีต่อสื่อสารมวลชนด้วย (พัชรภา อื้ออมรวนิช, 2560) และจากปรากฏการณ์การรัฐประหารที่เกิดขึ้นในภาพรวม จะเห็นว่า เมื่อกลไกและกระบวนการ เรื่องการจัดการระเบียบทางสังคม (Social organization) ถูกควบคุมโดยสภามหาวิทยาลัยที่เปลี่ยนแปลง ปัจจัยของขอบเขตในด้านมาตรการและกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ก็จะไม่เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้น ถ้าในอนาคต ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งในเรื่องขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของสื่อออนไลน์มีการเปลี่ยนแปลง ขอบเขตสิทธิและเสรีภาพในการปฏิบัติงานของสื่อออนไลน์ในช่วงสถานการณ์นั้น ๆ ก็จะเปลี่ยนแปลงเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิจิตรา สีคนิโตะ เรื่อง ข่าวลือบนทวิตเตอร์: การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารในห้วงของการเปลี่ยนผ่านทางสังคมการเมืองในประเทศไทย ที่กล่าวว่า ภายหลังการรัฐประหารของ คสช. ในช่องทางของสื่อสังคมออนไลน์ ได้เกิดปรากฏการณ์การไหลเวียนข้อมูลในลักษณะข่าวลือทางการเมืองอย่างคึกคัก สะท้อนให้เห็นถึงการที่สื่อกระแสหลัก ได้พยายามหลีกเลี่ยง

ช่องทางการนำเสนอข่าวสารที่เป็นทางการ เนื่องจากการถูกจำกัดโดยแรงกดดันของอิทธิพลทางการเมือง (พิจิตรา สีคาโมโต, 2560)

สรุป

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีการออกมาตรการที่มีผลบังคับกับสื่อออนไลน์ จำนวน 9 ฉบับ และปรากฏการกระทำอันเนื่องมาจากมาตรการดังกล่าว รวมทั้งการกระทำที่ไม่เป็นทางการหลายกรณี โดยเนื้อหาของสื่อออนไลน์ที่ถูกปิดกั้น หรือถูกล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพมากที่สุด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของ คสช. หรือการไม่ปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่ง คสช. หรือคำสั่งหัวหน้า คสช. ซึ่งทั้งหมดมาจากการสร้างกลไกของ คสช. ที่ต้องการจะจำกัดและสกัดกั้นข้อมูลข่าวสาร ที่มีความละเอียดอ่อนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และภาพลักษณ์ของ คสช. และในประเด็นเรื่องขอบเขตของสื่อออนไลน์ ภายหลังจากรัฐประหารนั้น ยังคงมีอยู่ตามกรอบของกฎหมายและจรรยาบรรณของสื่อ แต่ที่เพิ่มเติมคือต้องพิจารณาถึงข้อจำกัดตามกรอบของมาตรการที่ คสช. กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐควรพิจารณาถึงบทบาทของสื่อออนไลน์ในฐานะที่เป็นเครื่องมือทางสังคม ที่เป็นส่วนเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและสะท้อนสาธารณมติของสังคม และควรรับฟังความคิดเห็นหรือทัศนะของสังคม ตามหลักการมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย ด้วยการวางตัวเป็นกลางในฐานะของผู้กำกับดูแลหรือประสานงานระหว่างภาคส่วน
2. รัฐควรยกเลิกมาตรการการบังคับและควบคุมสื่อออนไลน์ รวมทั้งการกระทำที่ไม่เป็นทางการ เนื่องจากมีกลไกและกระบวนการทางกฎหมาย ที่กำหนดเกี่ยวกับขอบเขตของการปฏิบัติงานของสื่อออนไลน์อยู่แล้ว
3. สื่อออนไลน์ควรวางตัวเป็นกลางในการนำเสนอข่าวสาร ไม่กระทำการบิดเบือนเนื้อหา หรือนำเสนอข่าวสารที่เป็นเท็จเพื่อหวังผลประโยชน์ และควรมีการกำหนดจรรยาบรรณของการทำงานให้มีความชัดเจน ภายใต้อกรอบของกฎหมาย ศีลธรรม หรือจริยธรรมแห่งวิชาชีพของสื่อมวลชน
4. ประชาชนควรพิจารณาการรับข้อมูลข่าวสารด้วยความระมัดระวังและรอบด้าน ควรแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลหรือสถานการณ์อย่างรอบคอบ และไม่แสดงความคิดเห็นที่อาจชักนำไปสู่ การสร้างความขัดแย้ง การกระทำผิดต่อกฎหมาย หรือการกระทำที่อาจกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

เอกสารอ้างอิง

- จักร์กฤษ เพิ่มพูล. (2561). *จริยธรรมสื่อ จรรยาบรรณสื่อสารมวลชน*. เรียกใช้เมื่อ 18 มิถุนายน 2562 จาก http://www.thaiall.com/ethics/ethics_reporter.htm
- ไทยรัฐ. (2561). *ในวันเสรีภาพสื่อโลก*. เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.thairath.co.th/content/1274937>
- พัชรภา เอื้ออมรวนิช. (2560). สื่อมวลชน: เสรีภาพและความรับผิดชอบ Mass Media: Freedom and Responsibility. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 11(4), 9-18.
- พิจิตรา สีคาโมโต. (2560). ข่าวลือบนทวิตเตอร์ : การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร ในห้วงของการเปลี่ยนผ่านทางสังคมการเมืองในประเทศไทย. *วารสารสังคมวิทยา มานุษยวิทยา*, 36(2), 41-63.
- BBCThai. (2559). *บทวิเคราะห์: เสรีภาพสื่อไทยปี 2560 รัฐจะคุมหนักกว่าเดิม*. เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-38476474>
- Lasswell, H. D. (1948). *The structure and function of communication in society*. New York: Harper & Bros.
- Leeson, P. T. (2008). Media Freedom Political Knowledge and Participation. *Journal of Economic Perspectives*, 22(2), 155-170.
- Mcquail, D. (1994). *Mass Communication Theory*. London: SAGE Publications.
- Pressfreedom. (2560). *แถลงการณ์องค์กรวิชาชีพสื่อสารมวลชน เรื่อง การจำกัดเสรีภาพสื่อสารมวลชนโดยประกาศหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ*. เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.thaiobja.org/?p=3165>
- ThaiNetizen Network. (2558). *หลังรัฐประหาร 57 คสช. คุมเน็ตด้วยวิธีใด?* เรียกใช้เมื่อ 14 ตุลาคม 2561 จาก <https://thainetizen.org/2015/12/cyber-regulation-seminar/>